

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Energi- og miljøkomiteen
Karl Johans gate 22
0026 OSLO

Deres ref
TIV/imv

Vår ref
08/00225-130

Dato
22.8.08

Vedrørende Ot.prp. nr. 61 (2007-2008) Hjemfall

Det vises til Energi- og miljøkomiteens brev av 21.08.2008 vedrørende ovennevnte.

Spørsmål 1

Ulike aktører har kome med ide til modell i høve til denne saken som inneber at kraft i privat eige som er omfatta av heimfall, skal kunne vere i evigvarande eige so lenge krafta vert nytta til lokal industriell verksemd ("Hydro-modellen", eller "betinga heimfall"). - Kan statsråden kommentere om ein slik modell lar seg juridisk føreine med lovframlegget sitt formål om offentlig eigarskap, og er det i tråd med EØS-reglane?

Svar:

Avgjørelsen fra EFTA-domstolen kan følges opp gjennom tre ulike modeller som alle er i samsvar med EØS-avtalen, se punkt 6.6 i proposisjonen:

- Fjerne hjemfall
- Pålegge hjemfall for alle
- Konsolideringsmodellen

Hydros modell betyr at hjemfall fjernes forutsatt at kraften nyttes til lokal industriproduksjon.

Regjeringens konsolideringsmodell er den ordning som best ivaretar det grunnleggende prinsipp om størst mulig offentlig eierskap til landets vannkraftressurser. Alle andre modeller som har vært lansert vil innebære svekket offentlig eierskap sammenlignet med regjeringens forslag.

I tillegg vil vilkåret om binding av kraften til industriformål kunne reise en rekke nye problemstillinger EØS-rettslig. Det fremstår som en rettslig sett usikker løsning som gjør det fremtidige systemet mindre EØS-robust i forhold til statsstøttereglene.

Spørsmål 2

Det er i dei siste dagane kome eit innspel til partia på Stortinget – mellom anna frå Norsk Industri -, der det vert føreslått at alle private konsesjonærar omfatta av heimfall skal få ein lik heimfallsperiode frå den dato loven vert vedteken ("justert modell"). - Kan statsråden kommentere om denne ideen til justering av lovverket er juridisk føreinelig med lovframlegget sitt formål om offentlig eigarskap, og er det i tråd med EØS-reglane?

Svar:

Det følger av dommen at det er legitimt å forfølge formålet om offentlig eierskap innenfor EØS-avtalen. Det ble presisert i dommen at formålet i så fall må være å etterstrebe et system der vannkraften i prinsippet skal være offentlig eid. Dette innebærer at det systemet som skal etableres for offentlig eierskap må være konsistent for at det skal kunne begrunne restriksjoner, se punkt 6.3.4 i Ot.prp. nr 61 (2007-2008).

Reglene i industrikonsesjonsloven tilfredsstilte etter EFTA-domstolens vurdering ikke dette kravet. Reglene åpnet for at nye konsesjoner kunne gis til private og at privat eierskap til vannfall som har hjemfalt til det offentlige kunne reetableres.

Ut fra dommen er jeg av den oppfatning at denne justerte modellen ikke kan forenes med EØS-retten. Det følger av dommen at private ikke kan få nye konsesjoner dersom formålet om offentlig eierskap skal følges opp på en konsistent måte. EØS-rettslig vil en slik justert modell være i strid med hele grunnlaget for konsolideringsmodellen ved at industrien på denne måten gjennom konsesjon får forlenget de tidsbegrensede konsesjonene. En slik justering vil ødelegge konsistensen og dermed sette konsolideringsmodellen i fare i forhold til EØS-retten.

Spørsmål 3

Grensa for kva kraftverk som er omfatta av lovframlegget er sett til 4000 naturhestekrefter. - Kva er grunngjevinga for at grensa er sett akkurat ved 4000 naturhestekrefter, og kva konsekvensar ville det hatt om grensa hadde vorte heva eller senka?

Svar:

Grensen på 4000 nat.hk. ble hevet fra 1000 nat.hk. ved lovendring i 2004 (lov nr. 56/2004), jf. Ot.prp. nr. 54 (2003-2004) og Innst. O. nr. 75 (2003- 2004). Begrunnelsen for økningen var å legge til rette for økt småkraftutbygging gjennom en enklere konsesjonsprosess.

De fleste småkraftverk faller under konsesjonsgrensen på 4 000 naturhestekrefter. Småkraftforeningen har i sin høringsuttalelse gitt uttrykk for at de støtter videreføringen av konsesjonsgrensen på 4 000 naturhestekrefter. Foreningen har påpekt at uregulert elvekraft under 10 MW nesten alltid vil falle under denne grensen.

Under rettssaken for EFTA-domstolen ble det trukket frem fra ESAs side at det utgjorde en inkonsistens ved de norske konsesjonsreglene at vannfall under 4000 naturhestekrefter fritt kunne erverves og bygges ut på samme vilkår av offentlige og private aktører, uten at EFTA-domstolen fulgte det opp.

På denne bakgrunn har departementet foreslått å videreføre gjeldende lovgivning med færrest mulige endringer. Departementet har derfor foreslått å beholde grensen på 4000 naturhestekrefter. Dersom grensen på 4000 naturhestekrefter heves, kan formålet med offentlig eierskap svekkes. En heving vil åpne for mer privat eierskap, og sette modellens konsistens i fare. En senking av grensen på 4000 naturhestekrefter vil på den annen side styrke det offentlige eierskapet.

Spørsmål 4

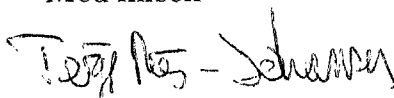
MuskenSenter AS hevdar i sin høyringsuttale at forbod mot utleige av råfall vil vere i strid med samane sine rettar i høve til Grunnlova sin § 110 a, FN konvensjonen om sivile og politiske rettar og ILO konvensjonen. - Kva er statsråden sin vurdering av denne oppfattinga frå MuskenSenter AS, og kva er status vedrørande denne saka?

Svar:

Det fremgår av proposisjonen at verken private eller offentlige aktører skal kunne få konsesjon for å leie eller erverve rettigheter for ikke-utbygde vannfall over 4000 naturhestekrefter. Det gjelder uavhengig av nasjonalitet eller etnisk tilhørighet. Jeg viser her til proposisjonen punkt 5.5.2 og uttalelsen fra Justisdepartementets lovavdeling, som vedlegges i sin helhet. Som det fremgår av uttalelsen vil ikke ILO-konvensjon nr. 169, FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) eller Grunnloven § 110 a krenkes så lenge forslaget til endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven ikke gjør inngrep i eksisterende rettigheter til å utnytte vannkraft.

At det innen et konsesjonssystem foreligger en mulighet for å få konsesjon til kraftutbygging, utgjør ingen rett til å utnytte vannkraft på denne måten. En endring i konsesjonssystemet som begrenser kretsen av hvem som kan få konsesjon, er derfor ikke et inngrep i en eksisterende rett. Verken fra ILO-konvensjon nr. 169, FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) eller Grunnloven § 110 a kan man utlede at private, samiske interesser skal ha rett til å etablere vannkraftverk. Den plikten staten har etter disse konvensjonene og Grunnloven § 110 a til å legge forholdene til rette for samisk utvikling, kan, som Lovavdelingen påpeker, like godt varetas gjennom offentlig eierskap.

Med hilsen

Terje Riis-Johansen